

Croesgadwyr Gogledd Cymru RL

**Cadair Olwyn ac Anabledd
Cymdeithas Chwaraeon**

CYFANSODDIAD

Mabwysiadwyd y cyfansoddiad ar 2013

RHAN 1

1. Mabwysiadu'r cyfansoddiad.

Bydd y gymdeithas a'i heiddo yn cael ei gweinyddu a'i rheoli yn unol â'r darpariaethau yn Rhannau 1 a 2 o'r cyfansoddiad hwn.

2. Enw

Enw'r gymdeithas yw :. Cymdeithas Cymru Cadeiriau Olwyn ac Anabledd RL Cymru Gogledd Cymru (ac yn y ddogfen hon fe'i gelwir yn 'yr elusen').

3. . Gwrthrychau

Gwrthrychau'r elusen ('y gwrthrychau') yw:

Hyrwyddo cyfranogiad cymunedol mewn hamdden iach yn arbennig ar gyfer darparu cyfleusterau ar gyfer chwarae chwaraeon cadair olwyn a lleddfu anabledd trwy chwaraeon trwy wella amodau bywyd pobl ag anabledd meddyliol neu gorfforol.

4. Cymhwyso incwm ac eiddo

(1) Cymhwysir incwm ac eiddo'r elusen tuag at hyrwyddo'r gwrthrychau yn unig.

(a) Mae gan ymddiriedolwr elusen hawl i gael ei ad-dalu o eiddo'r elusen neu gall dalu allan o'r eiddo hwnnw dreuliau rhesymol a dynnwyd ganddo'n briodol wrth weithredu ar ran yr elusen.

(b) Gall ymddiriedolwr elusen elwa o yswiriant yswiriant indemniad ymddiriedolwyr a brynir ar draul yr elusen yn unol ag, ac yn ddarostyngedig i'r amodau yn, adran 189 o Ddeddf Elusennau 2011.

(2) Ni chaniateir talu na throsglwyddo unrhyw ran o incwm nac eiddo'r elusen yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol trwy fonws difidend neu fel arall fel elw i unrhyw aelod o'r elusen. Nid yw hyn yn atal aelod nad yw hefyd yn ymddiriedolwr rhag derbyn:

(a) budd gan yr elusen yn rhinwedd buddiolwr i'r elusen;

(b) tâl rhesymol a phriodol am unrhyw nwyddau neu wasanaethau a gyflenwir i'r elusen.

5. Buddion a thaliadau i ymddiriedolwyr elusen a phersonau cysylltiedig

(1) Darpariaethau cyffredinol

Ni chaiff unrhyw ymddiriedolwr elusen na pherson cysylltiedig:

(a) prynu neu dderbyn unrhyw nwyddau neu wasanaethau gan yr elusen ar delerau sy'n ffafriol i'r rhai sy'n berthnasol i aelodau'r cyhoedd;

(b) gwerthu nwyddau, gwasanaethau neu unrhyw fuddiant mewn tir i'r elusen;

(c) cael ei gyflogi gan yr elusen, neu dderbyn unrhyw dâl ganddo;

(ch) derbyn unrhyw fudd ariannol arall gan yr elusen;

oni chaniateir y taliad gan is-gymal (2) o'r cymal hwn, neu ei awdurdodi gan y llys neu'r Comisiwn Elusennau ('y Comisiwn'). Yn y cymal hwn, ystyr 'budd ariannol' yw budd, uniongyrchol neu anuniongyrchol, sydd naill ai'n arian neu sydd â gwerth ariannol.

(2) Cwmpas a phwerau sy'n caniatáu buddion 'ymddiriedolwyr' neu bersonau cysylltiedig

(a) Caiff ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig dderbyn budd gan yr elusen yn rhinwedd buddiolwr yr elusen ar yr amod nad yw mwyafrif yr ymddiriedolwyr yn elwa fel hyn.

(b) Caiff ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig ymrwymo i gontract ar gyfer cyflenwi gwasanaethau, neu nwyddau a gyflenwir mewn cysylltiad â darparu gwasanaethau, i'r elusen lle caniateir hynny yn unol â'r amodau, ac yn ddarostyngedig iddynt yn, adran 185 o Ddeddf Elusennau 2011.

(c) Yn ddarostyngedig i is-gymal (3) o'r cymal hwn caiff ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig ddarparu nwyddau nad ydynt yn cael eu cyflenwi mewn cysylltiad â gwasanaethau a ddarperir i'r elusen gan ymddiriedolwr yr elusen neu berson cysylltiedig.

(ch) Caiff ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig dderbyn llog ar arian a fenthycwyd i'r elusen ar gyfradd resymol a phriodol na ddylai fod yn fwy na chyfradd banc Banc Lloegr (a elwir hefyd yn gyfradd sylfaenol).

(d) Caiff ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig dderbyn rhent am fangre a osodwyd gan yr ymddiriedolwr neu berson cysylltiedig i'r elusen. Rhaid i swm y rhent a thelerau eraill y brydles fod yn rhesymol ac yn briodol. Rhaid i'r ymddiriedolwr elusen dan sylw dynnu'n ôl o unrhyw gyfarfod lle mae cynnig o'r fath neu rent neu delerau eraill y brydles yn cael eu trafod.

(dd) Caiff ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig gymryd rhan yng ngweithgareddau masnachu a chodi arian arferol yr elusen ar yr un telerau ag aelodau'r cyhoedd.

(3) Taliad am gyflenwi nwyddau yn unig - rheolyddion Dim ond ar yr awdurdod y gall yr elusen a'i hymddiriedolwyr elusennol ddibynnu a ddarperir gan is-gymal 2 (c) o'r cymal hwn os yw pob un o'r amodau a ganlyn wedi'i fodloni:

(a) Mae swm neu uchafswm y taliad am y nwyddau wedi'i nodi mewn cytundeb ysgrifenedig rhwng yr elusen ac ymddiriedolwr yr elusen neu'r person cysylltiedig cyflenwi'r nwyddau ('y cyflenwr') y mae'r cyflenwr i gyflenwi'r nwyddau dan sylw iddynt neu ar ran yr elusen.

(b) Nid yw swm neu uchafswm y taliad am y nwyddau yn fwy na'r hyn sy'n rhesymol o dan yr amgylchiadau ar gyfer cyflenwi'r nwyddau dan sylw.

(c) Mae'r ymddiriedolwyr elusennol eraill yn fodlon ei bod er budd gorau'r elusen gontractio gyda'r cyflenwr yn hytrach na gyda rhywun nad yw'n ymddiriedolwr elusen neu'n berson cysylltiedig.

Wrth ddod i'r penderfyniad hwnnw, rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gydbwysu'r fantais o contractio gydag ymddiriedolwr elusen neu berson cysylltiedig yn erbyn anfanteision gwneud hynny.

(d) Mae'r cyflenwr yn absennol o'r rhan o unrhyw gyfarfod lle trafodir y cynnig i ymrwymo i contract neu drefniant gydag ef neu hi mewn perthynas â hynny i gyflenwi nwyddau i'r elusen.

(e) Nid yw'r cyflenwr yn pleidleisio ar unrhyw fater o'r fath ac nid yw i'w gyfrif wrth gyfrifo a yw cworwm ymddiriedolwyr elusennol yn bresennol yn y cyfarfod.

(f) Cofnodir y rheswm dros eu penderfyniad gan yr ymddiriedolwyr elusennol yn y llyfr cofnodion.

(g) Nid yw mwyafrif yr ymddiriedolwyr elusennol sydd mewn swyddfa wedyn yn derbyn tâl na thaliadau a awdurdodwyd gan gymal 5. (4) Yn is-gymalau (2) a (3) o'r cymal hwn:

(a) mae 'yr elusen' yn cynnwys unrhyw gwmni y mae'r elusen ynddo:

(i) yn dal mwy na 50% o'r cyfranddaliadau; neu

(ii) yn rheoli mwy na 50% o'r hawliau pleidleisio sydd ynghlwm wrth y cyfranddaliadau; neu

(iii) yr hawl i benodi un neu fwy o ymddiriedolwyr i fwrdd y cwmni.

(b) mae 'person cysylltiedig' yn cynnwys unrhyw berson o fewn y diffiniad a nodir yng nghymal 34 (Dehongli).

6. Diddymu

(1) Os bydd yr aelodau'n penderfynu diddymu'r elusen, bydd yr ymddiriedolwyr yn aros yn y swyddfa fel ymddiriedolwyr elusen ac yn gyfrifol am ddirwyn materion yr elusen i ben yn unol â'r cymal hwn.

(2) Rhaid i'r ymddiriedolwyr gasglu holl asedau'r elusen a rhaid iddynt dalu neu wneud darpariaeth ar gyfer holl rwymedigaethau'r elusen.

(3) Rhaid i'r ymddiriedolwyr gymhwyso unrhyw eiddo neu arian sy'n weddill:

(a) yn uniongyrchol ar gyfer y gwrthrychau;

(b) trwy drosglwyddo i unrhyw elusen neu elusennau at ddibenion yr un fath â'r elusen neu'n debyg iddi;

(c) mewn modd arall y caiff Comisiwn Elusennau Cymru a Lloegr ('y Comisiwn') ei gymeradwyo'n ysgrifenedig ymlaen llaw.

(4) Caiff yr aelodau basio penderfyniad cyn neu ar yr un pryd â'r penderfyniad i ddiddymu'r elusen gan nodi'r modd y mae'r ymddiriedolwyr i gymhwyso gweddill eiddo neu asedau'r elusen a rhaid i'r ymddiriedolwyr gydymffurfio â'r penderfyniad os yw'n yn gyson â pharagraffau (a) - (c) yn gynhwysol yn is-gymal (3) uchod.

(5) Ni fydd asedau net yr elusen yn cael eu talu na'u dosbarthu ymhlith aelodau'r elusen (ac eithrio i aelod sydd ei hun yn elusen).

(6) Rhaid i'r ymddiriedolwyr hysbysu'r Comisiwn yn brydlon bod yr elusen wedi'i diddymu. Os yw'n ofynnol i'r ymddiriedolwyr anfon cyfrifon yr elusen at y Comisiwn am y cyfnod

cyfrifyddu a ddaeth i ben cyn ei diddymu, rhaid iddynt anfon cyfrifon terfynol yr elusen i'r Comisiwn.

7. Diwygio'r cyfansoddiad

(1) Caiff yr elusen ddiwygio unrhyw ddarpariaeth a gynhwysir yn Rhan 1 o'r cyfansoddiad hwn ar yr amod:

(a) ni chaniateir gwneud unrhyw welliant a fyddai'n golygu bod yr elusen yn peidio â bod yn elusen yn ôl y gyfraith;

(b) ni chaniateir gwneud unrhyw newid i newid yr amcanion pe byddai'r newid yn tanseilio neu'n gweithio yn erbyn amcanion blaenorol yr elusen;

(c) ni chaniateir gwneud unrhyw newid i gymalau 4 neu 5 heb gydsyniad ysgrifenedig y Comisiwn ymlaen llaw;

(ch) mae unrhyw benderfyniad i ddiwygio darpariaeth yn Rhan 1 o'r cyfansoddiad hwn yn cael ei basio gan ddim llai na dwy ran o dair o'r aelodau sy'n bresennol ac yn pleidleisio mewn cyfarfod cyffredinol.

(2) Caiff unrhyw ddarpariaeth a geir yn Rhan 2 o'r cyfansoddiad hwn fod wedi'i ddiwygio, ar yr amod bod unrhyw welliant o'r fath yn cael ei wneud trwy benderfyniad a basiwyd gan fwyafrif syml o'r aelodau sy'n bresennol ac yn pleidleisio mewn cyfarfod cyffredinol.

(3) Rhaid anfon copi o unrhyw benderfyniad sy'n ddiwygio'r cyfansoddiad hwn at y Comisiwn cyn pen un diwrnod ar hugain o'i basio.

Rhan 2

8. Aelodaeth

(1) Mae aelodaeth yn agored i unigolion dros ddeunaw oed neu sefydliadau sydd wedi'u cymeradwyo gan yr ymddiriedolwyr.

(2) (a) Ni chaiff yr ymddiriedolwyr wrthod cais am aelodaeth oni bai eu bod, o weithredu'n rhesymol ac yn briodol, o'r farn ei bod er budd gorau'r elusen wrthod y cais.

(b) Rhaid i'r ymddiriedolwyr hysbysu'r ceisydd yn ysgrifenedig o'r rhesymau dros wrthod o fewn un diwrnod ar hugain i'r penderfyniad.

(c) Rhaid i'r ymddiriedolwyr ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig y caiff y ceisydd eu gwneud am y penderfyniad. Rhaid i benderfyniad yr ymddiriedolwyr yn dilyn unrhyw sylwadau ysgrifenedig gael ei hysbysu i'r ymgeisydd yn ysgrifenedig ond bydd yn derfynol.

(3) Nid oes modd trosglwyddo aelodaeth i unrhyw un arall.

(4) Rhaid i'r ymddiriedolwyr gadw cofrestr o enwau a chyfeiriadau'r aelodau y mae'n rhaid iddynt fod ar gael i unrhyw aelod ar gais.

9. Terfynu aelodaeth

Terfynir aelodaeth os:

- (1) bod yr aelod yn marw neu, os yw'n sefydliad, yn peidio â bodoli;
- (2) mae'r aelod yn ymddiswyddo trwy hysbysiad ysgrifenedig i'r elusen oni bai, ar ôl yr ymddiswyddiad, y byddai llai na dau aelod;
- (3) ni thelir yn llawn unrhyw swm sy'n ddyledus gan yr aelod i'r elusen cyn pen chwe mis ar ôl iddo ddod yn ddyledus;
- (4) bod yr aelod yn cael ei symud o'i aelodaeth trwy benderfyniad gan yr ymddiriedolwyr ei bod er budd gorau'r elusen bod ei aelodaeth yn cael ei therfynu. Dim ond os:
 - (a) bod yr aelod wedi cael o leiaf un diwrnod ar hugain o rybudd yn ysgrifenedig o gyfarfod yr ymddiriedolwyr y cynigir y penderfyniad ynddo a'r rhesymau pam y dylid ei gynnig;
 - (b) bod yr aelod neu, yn ôl dewis yr aelod, cynrychiolydd yr aelod (nad oes angen iddo fod yn aelod o'r elusen) wedi cael cyflwyno sylwadau i'r cyfarfod.

10. Cyfarfodydd cyffredinol

- (1) Rhaid i'r elusen gynnal cyfarfod cyffredinol cyn pen deuddeng mis o ddyddiad mabwysiadu'r cyfansoddiad hwn.
- (2) Rhaid cynnal cyfarfod cyffredinol blynyddol ym mhob blwyddyn ddilynol a chaiff dim mwy na phedwar mis ar ddeg fynd heibio rhwng cyfarfodydd cyffredinol blynyddol olynol. (3) Gelwir pob cyfarfod cyffredinol ac eithrio cyfarfodydd cyffredinol blynyddol yn gyfarfodydd cyffredinol arbennig.
- (4) Caiff yr ymddiriedolwyr alw cyfarfod cyffredinol arbennig ar unrhyw adeg.
- (5) Rhaid i'r ymddiriedolwyr alw cyfarfod cyffredinol arbennig os gofynnir iddynt wneud hynny'n ysgrifenedig gan o leiaf ddeg aelod neu un rhan o ddeg o'r aelodaeth, sef y mwyaf erioed. Rhaid i'r cais nodi natur y busnes sydd i'w drafod. Os bydd yr ymddiriedolwyr yn methu â chynnal y cyfarfod cyn pen wyth diwrnod ar hugain ar ôl y cais, caiff yr aelodau fynd ymlaen i alw cyfarfod cyffredinol arbennig ond wrth wneud hynny rhaid iddynt gydymffurfio â darpariaethau'r cyfansoddiad hwn.

11. Rhybudd

- (1) Yr isafswm cyfnod o rybudd sy'n ofynnol i gynnal unrhyw gyfarfod cyffredinol o'r elusen yw pedwar diwrnod ar ddeg clir o'r dyddiad yr ystyrir bod yr hysbysiad wedi'i roi.
- (2) Caniateir i gyfarfod cyffredinol gael ei alw trwy rybudd byrrach, os cytunir arno felly gan yr holl aelodau sydd â hawl i fod yn bresennol a phleidleisio.

(3) Rhaid i'r hysbysiad nodi dyddiad, amser a lleoliad y cyfarfod a natur gyffredinol y busnes sydd i'w drafod. Os yw'r cyfarfod i fod yn gyfarfod cyffredinol blynyddol, rhaid i'r rhybudd ddweud hynny.

(4) Rhaid i'r rhybudd gael ei roi i'r holl aelodau ac i'r ymddiriedolwyr.

12. Cworwm

(1) Ni chaniateir trafod unrhyw fusnes mewn unrhyw gyfarfod cyffredinol oni bai bod cworwm yn bresennol.

(2) Cworwm yw:

a) aelodau sydd â hawl i bleidleisio ar y busnes sydd i'w gynnal yn y cyfarfod; neu (

b) un rhan o ddeg o gyfanswm yr aelodaeth ar y pryd, pa un bynnag yw'r mwyaf.

(3) Rhaid cyfrif cynrychiolydd awdurdodedig aelod-sefydliad yn y cworwm.

(4) Os:

(a) nad yw cworwm yn bresennol cyn pen hanner awr o'r amser a benodwyd ar gyfer y cyfarfod; neu

(b) yn ystod cyfarfod y bydd cworwm yn peidio â bod yn bresennol gohirir y cyfarfod i unrhyw amser a lle y bydd yr ymddiriedolwyr yn penderfynu arno.

(5) Rhaid i'r ymddiriedolwyr ail-gynnull y cyfarfod a rhaid iddynt roi o leiaf saith diwrnod clir 'o rybudd o'r cyfarfod a ail-ymgynnull yn nodi dyddiad ac amser y cyfarfod.

(6) Os nad oes cworwm yn bresennol yn y cyfarfod a ail-ymgynnull o fewn pedwar munud ar ddeg i'r amser a bennir ar gyfer dechrau'r cyfarfod, yr aelodau sy'n bresennol ar y pryd fydd cworwm y cyfarfod hwnnw.

13. Cadeirydd

(1) Bydd y person sydd wedi'i ethol yn Gadeirydd yn cadeirio cyfarfodydd cyffredinol.

(2) Os nad oes person o'r fath neu os nad yw'n bresennol cyn pen pedwar munud ar ddeg o'r amser a benodwyd ar gyfer y cyfarfod, bydd ymddiriedolwr a enwir gan yr ymddiriedolwyr yn cadeirio'r cyfarfod.

(3) Os mai dim ond un ymddiriedolwr sy'n bresennol ac yn barod i weithredu, bydd ef neu hi'n cadeirio'r cyfarfod.

(4) Os nad oes ymddiriedolwr yn bresennol ac yn barod i gadeirio'r cyfarfod cyn pen pedwar munud ar bymtheg ar ôl yr amser a benodwyd i'w gynnal, rhaid i'r aelodau sy'n bresennol ac sydd â hawl i bleidleisio ddewis un o'u plith i gadeirio'r cyfarfod.

14. Gohiriadau

(1) Caiff yr aelodau sy'n bresennol mewn cyfarfod benderfynu y bydd y cyfarfod yn cael ei ohirio.

(2) Rhaid i'r person sy'n cadeirio'r cyfarfod benderfynu ar yr amser a'r man y mae'r cyfarfod i'w ail-gynnull oni bai bod y manylion hynny wedi'u nodi yn y penderfyniad.

(3) Ni chaniateir cynnal unrhyw fusnes mewn cyfarfod gohiriedig oni bai y gallai fod wedi cael ei gynnal yn briodol yn y cyfarfod pe na bai'r gohiriad wedi digwydd.

(4) Os bydd cyfarfod yn cael ei ohirio trwy benderfyniad yr aelodau am fwy na saith niwrnod, rhoddir o leiaf saith diwrnod clir o rybudd o'r cyfarfod a ail-ymgynnull yn nodi dyddiad amser a lleoliad y cyfarfod.

15. Pleidleisiau

(1) Bydd gan bob aelod un bleidlais ond os oes pleidleisiau cyfartal bydd gan y person sy'n cadeirio'r cyfarfod bleidlais fwrw yn ychwanegol at unrhyw bleidlais arall a all fod ganddo.

(2) Bydd penderfyniad ysgrifenedig wedi'i lofnodi gan bob aelod (neu yn achos aelod sy'n sefydliad, gan ei gynrychiolydd awdurdodedig) a fyddai wedi bod â hawl i bleidleisio arno pe bai wedi'i gynnig mewn cyfarfod cyffredinol yn effeithiol. Gall gynnwys sawl copi yr un wedi'u llofnodi gan neu ar ran un neu fwy o aelodau.

16. Cynrychiolwyr cyrff eraill

(1) Caiff unrhyw sefydliad sy'n aelod o'r elusen enwebu unrhyw berson i weithredu fel ei gynrychiolydd mewn unrhyw gyfarfod o'r elusen.

(2) Rhaid i'r sefydliad roi hysbysiad ysgrifenedig i'r elusen o enw ei gynrychiolydd. Ni fydd hawl gan yr enwebai gynrychioli'r sefydliad mewn unrhyw gyfarfod oni bai bod yr elusen wedi derbyn yr hysbysiad. Gall yr enwebai barhau i gynrychioli'r sefydliad hyd nes y bydd yr elusen yn derbyn rhybudd ysgrifenedig i'r gwrthwyneb.

(3) Bydd unrhyw hysbysiad a roddir i'r elusen yn dystiolaeth derfynol bod gan yr enwebai hawl i gynrychioli'r sefydliad neu fod ei awdurdod wedi'i ddirymu. Ni fydd yn ofynnol i'r elusen ystyried a yw'r enwebai wedi'i benodi'n briodol gan y sefydliad.

17. Swyddogion ac ymddiriedolwyr

(1) Bydd yr elusen a'i heiddo yn cael ei rheoli a'i weinyddu gan bwyllgor sy'n cynnwys y swyddogion ac aelodau eraill a etholir yn unol â'r cyfansoddiad hwn. Ymddiriedolwyr y swyddogion fydd swyddogion ac aelodau eraill y pwyllgor Gelwir elusen ac yn y cyfansoddiad hwn gyda'i gilydd yn 'yr ymddiriedolwyr'.

(2) Bydd gan yr elusen y swyddogion canlynol: (a) Cadair, (b) Ysgrifennydd, (c) Trysorydd. (3) Rhaid i ymddiriedolwr fod yn aelod o'r elusen neu'n gynrychiolydd enwebedig sefydliad sy'n aelod o'r elusen.

(4) Ni chaniateir penodi unrhyw un yn ymddiriedolwr pe bai'n cael ei anghymhwysu rhag gweithredu o dan ddarpariaethau cymal 20.

(5) Rhaid i nifer yr ymddiriedolwyr fod yn ddim llai na thri ond (oni phennir yn wahanol gan benderfyniad yr elusen mewn cyfarfod cyffredinol) ni fydd yn ddarostyngedig i unrhyw uchafswm.

(6) Yr ymddiriedolwyr cyntaf (gan gynnwys swyddogion) fydd y personau hynny a etholir yn ymddiriedolwyr ac yn swyddogion yn y cyfarfod y mabwysiadir y cyfansoddiad hwn ynddo. (7) Ni chaiff ymddiriedolwr benodi unrhyw un i weithredu ar ei ran yng nghyfarfodydd yr ymddiriedolwyr.

18. Penodi ymddiriedolwyr

(1) Rhaid i'r elusen mewn cyfarfod cyffredinol ethol y swyddogion a'r ymddiriedolwyr eraill. (2) Caiff yr ymddiriedolwyr benodi unrhyw berson sy'n barod i weithredu fel ymddiriedolwr. Yn ddarostyngedig i is-gymal 5 (b) o'r cymal hwn, gallant hefyd benodi ymddiriedolwyr i weithredu fel swyddogion.

(3) Rhaid i bob un o'r ymddiriedolwyr ymddeol yn effeithiol o ddiwedd y cyfarfod cyffredinol blynyddol nesaf ar ôl ei benodi ond byddant yn gymwys i'w ailethol yn y cyfarfod cyffredinol blynyddol hwnnw.

(4) Ni chaniateir ethol unrhyw un yn ymddiriedolwr neu'n swyddog mewn unrhyw gyfarfod cyffredinol blynyddol oni bai bod y elusen yn cael hysbysiad cyn y cyfarfod:

19. Pwerau ymddiriedolwyr

(1) Rhaid i'r ymddiriedolwyr reoli busnes yr elusen a bod â'r pwerau canlynol er mwyn hyrwyddo'r amcanion (ond nid at unrhyw bwrpas arall):

(a) codi arian. Wrth wneud hynny, rhaid i'r ymddiriedolwyr beidio ag ymgymryd ag unrhyw weithgaredd masnachu parhaol trethadwy a rhaid iddynt gydymffurfio ag unrhyw reoliadau statudol perthnasol;

(b) prynu, cymryd prydles neu gyfnewid, llogi neu gaffael unrhyw eiddo fel arall a'i gynnal a'i gyfarparu i'w ddefnyddio;

(c) gwerthu, prydlesu neu waredu'r cyfan neu unrhyw ran o'r eiddo sy'n eiddo i'r elusen. Wrth arfer y pŵer hwn, rhaid i'r ymddiriedolwyr gydymffurfio fel y bo'n briodol ag adrannau 117 - 122 o Ddeddf Elusennau 2011;

(d) benthg arian ac i godi'r cyfan neu unrhyw ran o'r eiddo sy'n eiddo i'r elusen fel gwarant ar gyfer ad-dalu'r arian a fenthycwyd. Rhaid i'r ymddiriedolwyr gydymffurfio fel y bo'n briodol gydag adrannau 124 - 126 o Ddeddf Elusennau 2011, os ydynt yn bwriadu morgeisio tir;

(e) cydweithredu ag elusennau eraill, cyrff gwirfoddol ac awdurdodau statudol a chyfnewid gwybodaeth a chyngor â nhw;

- (f) sefydlu neu gefnogi unrhyw ymddiriedolaethau, cymdeithasau neu sefydliadau elusennol a ffurfiwyd at unrhyw un o'r dibenion elusennol a gynhwysir yn yr amcanion;
- (g) caffael, uno ag unrhyw drefniant partneriaeth neu fenter ar y cyd ag unrhyw elusen arall a ffurfiwyd ar gyfer unrhyw un o'r gwrthrychau;
- (h) neilltuo incwm fel cronfa wrth gefn yn erbyn gwariant yn y dyfodol ond dim ond yn unol â pholisi ysgrifenedig ynghylch cronfeydd wrth gefn;
- (i) sicrhau a thalu am y nwyddau a'r gwasanaethau hynny sy'n angenrheidiol ar gyfer cyflawni gwaith yr elusen;
- (j) agor a gweithredu unrhyw gyfrifon banc a chyfrifon eraill y mae'r ymddiriedolwyr yn eu hystyried yn angenrheidiol ac i fuddsoddi cronfeydd a dirprwyo rheolaeth cronfeydd yn yr un modd ac yn ddarostyngedig i'r un amodau ag y caniateir i ymddiriedolwyr ymddiriedolaeth eu gwneud gan y Deddf Ymddiriedolwyr 2000;
- (k) gwneud yr holl bethau cyfreithlon eraill sy'n angenrheidiol ar gyfer cyflawni'r **gwrthrychau**.

(2) Ni fydd unrhyw newid i'r cyfansoddiad hwn nac unrhyw benderfyniad arbennig yn cael effaith ôl-weithredol i annilysu unrhyw weithred flaenorol gan yr ymddiriedolwyr.

(3) Caiff unrhyw gyfarfod o ymddiriedolwyr lle mae cworwm yn bresennol ar yr adeg y gwneir y penderfyniad perthnasol arfer yr holl bwerau sy'n arferadwy gan yr ymddiriedolwyr.

20. Gwared a diswyddo ymddiriedolwyr Bydd ymddiriedolwr yn peidio â dal swydd os yw ef:

- (1) yn anghymwys rhag gweithredu fel ymddiriedolwr yn rhinwedd adrannau 178 a 179 o Ddeddf Elusennau 2011 (neu unrhyw ailddeddfu neu addasiad statudol o'r ddarpariaeth honno);
- (2) yn peidio â bod yn aelod o'r elusen;
- (3) yn dod yn analluog oherwydd anhwylder meddwl, salwch neu anaf wrth reoli a gweinyddu ei faterion ei hun;
- (4) yn ymddiswyddo fel ymddiriedolwr trwy rybudd i'r elusen (ond dim ond os bydd o leiaf dau ymddiriedolwr yn aros yn y swyddfa pan fydd yr hysbysiad ymddiswyddo i ddod i rym); neu
- (5) yn absennol heb ganiatâd yr ymddiriedolwyr o'u holl gyfarfodydd a gynhelir o fewn cyfnod o chwe mis yn olynol ac mae'r ymddiriedolwyr yn penderfynu bod ei swyddfa ef neu hi yn wag.

21. Trafodion ymddiriedolwyr

- (1) Caiff yr ymddiriedolwyr reoleiddio eu trafodion yn ôl eu barn hwy, yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r cyfansoddiad hwn.
- (2) Caiff unrhyw ymddiriedolwr alw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr.
- (3) Rhaid i'r ysgrifennydd alw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr os bydd ymddiriedolwr yn gofyn iddo wneud hynny.
- (4) Rhaid i gwestiynau sy'n codi mewn cyfarfod gael eu penderfynu trwy fwyaf y pleidleisiau.
- (5) Yn achos pleidleisiau cyfartal, bydd gan y person sy'n cadeirio'r cyfarfod ail bleidlais neu bleidlais fwrw.
- (6) Ni chaniateir i benderfyniad gael ei wneud gan gyfarfod o'r ymddiriedolwyr oni bai bod cworwm yn bresennol ar yr adeg yr honnir bod y penderfyniad wedi'i wneud.
- (7) Y cworwm fydd dau neu'r nifer agosaf at draean o gyfanswm nifer yr ymddiriedolwyr, p'un bynnag yw'r mwyaf neu'r nifer fwyaf o faint a bennir gan yr ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd.
- (8) Ni fydd ymddiriedolwr yn cael ei gyfrif yn y cworwm sy'n bresennol pan wneir unrhyw benderfyniad ynghylch mater nad oes gan yr ymddiriedolwr hwnnw hawl i bleidleisio arno. (9) Os yw nifer yr ymddiriedolwyr yn llai na'r nifer a bennir fel y cworwm, dim ond at ddibenion cadarnhau swyddi gwag neu alw cyfarfod cyffredinol y caiff yr ymddiriedolwyr neu'r ymddiriedolwr parhaus weithredu.
- (10) Bydd y person a etholir yn Gadeirydd yn cadeirio cyfarfodydd yr ymddiriedolwyr.
- (11) Os yw'r Cadeirydd yn anfodlon llywyddu neu os nad yw'n bresennol cyn pen deg munud ar ôl yr amser a benodwyd ar gyfer y cyfarfod, caiff yr ymddiriedolwyr sy'n bresennol benodi un o'u plith i gadeirio'r cyfarfod hwnnw.
- (12) Ni fydd gan y person a benodir i gadeirio cyfarfodydd yr ymddiriedolwyr unrhyw swyddogaethau na phwerau ac eithrio'r rhai a roddir gan y cyfansoddiad hwn neu a ddirprwyir iddo yn ysgrifenedig gan yr ymddiriedolwyr.
- (13) Bydd penderfyniad ysgrifenedig wedi'i lofnodi gan yr holl ymddiriedolwyr sydd â hawl i dderbyn rhybudd o gyfarfod ymddiriedolwyr neu bwyllgor ymddiriedolwyr ac i bleidleisio ar y penderfyniad yr un mor ddilys ac effeithiol â phe bai wedi'i basio mewn cyfarfod o'r ymddiriedolwyr neu (yn ôl fel y digwydd) pwyllgor ymddiriedolwyr a gynullwyd ac a gynhaliwyd yn briodol.
- (14) Caiff y penderfyniad ysgrifenedig gynnwys sawl dogfen sy'n cynnwys testun y penderfyniad ar ffurf debyg pob un wedi'i lofnodi gan un neu fwy o ymddiriedolwyr.

22. Gwrthdaro buddiannau a chyfyngiadau teyrngarwch Rhaid i ymddiriedolwr elusen:

(1) datgan natur a maint unrhyw fuddiant, uniongyrchol neu anuniongyrchol, sydd ganddo mewn trafodiad neu drefniant arfaethedig gyda'r elusen neu mewn unrhyw drafodiad neu drefniant yr ymrwymwyd iddo gan yr elusen nad yw wedi'i datgan o'r blaen; a

(2) yn absennol ei hun o unrhyw drafodaethau gan yr ymddiriedolwyr elusennol lle mae'n bosibl y bydd gwrthdaro yn codi rhwng ei ddyletswydd i weithredu er budd yr elusen yn unig ac unrhyw fuddiant personol (gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i unrhyw bersonol. budd ariannol).

Rhaid i unrhyw ymddiriedolwr elusen sy'n absennol ei hun o unrhyw drafodaethau yn unol â'r cymal hwn beidio â phleidleisio na chael ei gyfrif fel rhan o'r cworwm mewn unrhyw benderfyniad gan yr ymddiriedolwyr elusennol ar y mater.

23. Darpariaethau arbed

(1) Yn ddarostyngedig i is-gymal

(2) o'r cymal hwn, bydd holl benderfyniadau ymddiriedolwyr elusen, neu bwyllgor o'r ymddiriedolwyr elusennol, yn ddilys er gwaethaf cyfranogiad ymddiriedolwr elusen mewn unrhyw bleidlais:

(a) sy'n anghymwys rhag dal swydd;

(b) a oedd wedi ymddeol o'r blaen neu a oedd yn ofynnol yn ôl y cyfansoddiad hwn i adael swyddfa;

(c) nad oedd ganddo hawl i bleidleisio ar y mater, p'un ai oherwydd gwrthdaro buddiannau neu fel arall;

os, heb bleidlais yr ymddiriedolwr elusennol hwnnw a'r ymddiriedolwr elusennol hwnnw yn cael ei gyfrif yn y cworwm, bod y penderfyniad wedi'i wneud gan fwyafrif yr ymddiriedolwyr elusennol mewn cyfarfod cworaeth.

(2) Nid yw is-gymal

(1) o'r cymal hwn yn caniatáu i ymddiriedolwr elusen gadw unrhyw fudd y gellir ei roi iddo ef neu hi trwy benderfyniad yr ymddiriedolwyr elusen neu bwyllgor elusen ymddiriedolwyr pe bai'r penderfyniad, oni bai am is-gymal (1), wedi bod yn ddi-rym, neu os nad yw'r ymddiriedolwr elusen wedi cydymffurfio â chymal 22 (Yn cyd-fynd â buddiannau a chyfyngiadau teyrngarwch).

24. Dirprwyo

(1) Caiff yr ymddiriedolwyr ddirprwyo unrhyw un o'u pwerau neu swyddogaethau i bwyllgor dau ymddiriedolwr neu fwy ond rhaid cofnodi telerau dirprwyaeth o'r fath yn y llyfr cofnodion.

(2) Caiff yr ymddiriedolwyr osod amodau wrth ddirprwyo, gan gynnwys yr amodau:

(a) mae'r pwerau perthnasol i'w harfer gan y pwyllgor y maent yn dirprwyo iddo yn unig;

(b) ni chaniateir mynd i unrhyw wariant ar ran yr elusen ac eithrio yn unol â chyllideb y cytunwyd arni o'r blaen gyda'r ymddiriedolwyr.

(3) Caiff yr ymddiriedolwyr ddirymu neu newid dirprwyaeth.

(4) Rhaid i bob gweithred ac achos unrhyw bwyllgorau gael eu hadrodd yn llawn ac yn brydlon i'r ymddiriedolwyr.

25. Afreoleidd-dra mewn achos

(1) Yn ddarostyngedig i is-gymal

(2) o'r cymal hwn, bydd pob gweithred a wneir gan gyfarfod o Ymddiriedolwyr, neu bwyllgor ymddiriedolwyr, yn ddilys er gwaethaf cyfranogiad ymddiriedolwr mewn unrhyw bleidlais:

(a) a oedd yn anghymwys rhag dal swydd;

(b) a oedd wedi ymddeol o'r blaen neu a oedd dan orfodaeth y cyfansoddiad i adael swyddfa;

(c) nad oedd ganddo hawl i bleidleisio ar y mater, p'un ai oherwydd gwrthdaro buddiannau neu fel arall;

os, heb:

(d) pleidlais yr ymddiriedolwr hwnnw; a

(e) yr ymddiriedolwr hwnnw'n cael ei gyfrif yn y cworwm, gwnaed y penderfyniad gan fwyafrif yr ymddiriedolwyr mewn cyfarfod cworaeth.

(2) Nid yw is-gymal (1) o'r cymal hwn yn caniatáu i ymddiriedolwr gadw unrhyw fudd y gellir ei roi iddo ef neu hi trwy benderfyniad yr ymddiriedolwyr neu bwyllgor ymddiriedolwyr pe bai'r penderfyniad wedi bod yn ddi-rym fel arall.

(3) Dim penderfyniad na gweithred o

(a) yr ymddiriedolwyr

(b) unrhyw bwyllgor o'r ymddiriedolwyr

(c) yr elusen mewn cyfarfod cyffredinol

yn annilys oherwydd y methiant i roi rhybudd i unrhyw ymddiriedolwr neu aelod neu oherwydd unrhyw ddiffyg gweithdrefnol yn y cyfarfod oni ddangosir bod y methiant neu'r diffyg wedi rhagfarnu'n sylweddol aelod neu fuddiolwyr yr elusen.

26. Cofnodion Rhaid i'r ymddiriedolwyr gadw cofnodion o bawb:

(1) penodi swyddogion ac ymddiriedolwyr a wneir gan yr ymddiriedolwyr;

(2) achos yng nghyfarfodydd yr elusen;

(3) cyfarfodydd ymddiriedolwyr a phwyllgorau ymddiriedolwyr gan gynnwys:

(a) enwau'r ymddiriedolwyr sy'n bresennol yn y cyfarfod;

(b) y penderfyniadau a wneir yn y cyfarfodydd; a

(c) lle bo hynny'n briodol, y rhesymau dros y penderfyniadau.

27. Cyfrifon, Adroddiad Blynyddol, Ffurflen Flynyddol

(1) Rhaid i'r ymddiriedolwyr gydymffurfio â'u rhwymedigaethau o dan Ddeddf Elusennau 2011 mewn perthynas â:

- (a) cadw cofnodion cyfrifyddu ar gyfer yr elusen;
- (b) paratoi datganiadau cyfrif blynyddol ar gyfer yr elusen;
- (c) trosglwyddo'r datganiadau cyfrif i'r Comisiwn;
- (ch) paratoi Adroddiad Blynyddol a'i drosglwyddo i'r Comisiwn;
- (d) paratoi Ffurflen Flynyddol a'i throsglwyddo i'r Comisiwn.

(2) Rhaid paratoi cyfrifon yn unol â darpariaethau unrhyw Ddatganiad o Arfer a Argymhellir a gyhoeddir gan y Comisiwn, oni bai ei bod yn ofynnol i'r ymddiriedolwyr baratoi cyfrifon yn unol â darpariaethau Datganiad o'r fath a baratowyd gan gorff arall.

28. Manylion cofrestredig

Rhaid i'r ymddiriedolwyr hysbysu'r Comisiwn yn brydlon am unrhyw newidiadau i gofnod yr elusen ar y Gofrestr Ganolog o Elusennau.

29. Eiddo

(1) Rhaid i'r ymddiriedolwyr sicrhau'r teitl i:

- (a) yr holl dir sydd ym meddiant yr elusen neu sydd mewn ymddiriedolaeth ar ei chyfer nad yw wedi'i breinio yng Ngwarchodwr Swyddogol Elusennau; a
- (b) bod pob buddsoddiad a ddelir gan yr elusen neu ar ei ran, wedi'i freinio naill ai mewn corfforaeth sydd â hawl i weithredu fel ymddiriedolwr ceidwad neu mewn dim llai na thri unigolyn a benodir ganddynt fel ymddiriedolwyr daliannol.

(2) Rhaid i delerau penodi unrhyw ymddiriedolwyr daliannol ddarparu y gallant weithredu yn unol â chyfarwyddiadau cyfreithlon yr ymddiriedolwyr yn unig ac os gwnânt hynny ni wnânt hynny bod yn atebol am weithredoedd a diffygion yr ymddiriedolwyr neu aelodau'r elusen.

(3) Caiff yr ymddiriedolwyr ddiswyddo'r ymddiriedolwyr daliadol ar unrhyw adeg.

30. Atgyweirio ac yswiriant

Rhaid i'r ymddiriedolwyr gadw mewn cyflwr ac yswirio i'w gwerth llawn yn erbyn cyllid a risgiau arferol eraill holl adeiladau'r elusen (ac eithrio'r adeiladau hynny y mae'n ofynnol i denant eu cadw mewn cyflwr a'u hyswirio gan denant). Rhaid iddynt hefyd yswirio'n addas o ran atebolrwydd cyhoeddus ac atebolrwydd cyflogwr.

31. Hysbysiadau

(1) Unrhyw rybudd y mae'n ofynnol i'r cyfansoddiad hwn ei roi i unrhyw un neu gan unrhyw un rhaid i'r person fod:

(a) yn ysgrifenedig; neu

(b) a roddir gan ddefnyddio cyfathrebiadau electronig.

(2) Caiff yr elusen roi unrhyw rybudd i aelod naill ai:

(a) yn bersonol; neu

(b) trwy ei anfon trwy'r post mewn amlen ragdaledig wedi'i chyfeirio at yr aelod yn ei gyfeiriad; neu

(c) trwy ei adael yng nghyfeiriad yr aelod; neu

(ch) trwy ei roi trwy ddefnyddio cyfathrebiadau electronig i gyfeiriad yr aelod.

(3) Ni fydd gan aelod nad yw'n cofrestru cyfeiriad gyda'r elusen neu sy'n cofrestru cyfeiriad post yn unig nad yw o fewn y Deyrnas Unedig hawl i dderbyn unrhyw rybudd gan yr elusen.

(4) Bernir bod aelod sy'n bresennol yn bersonol mewn unrhyw gyfarfod o'r elusen wedi derbyn rhybudd o'r cyfarfod ac at y dibenion y cafodd ei alw ar ei gyfer.

32. Rheolau

(1) Caiff yr ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd wneud rheolau neu is-ddeddfau ar gyfer cynnal eu busnes.

(2) Caiff yr is-ddeddfau reoleiddio'r materion a ganlyn ond nid ydynt wedi'u cyfyngu iddynt:

(a) derbyn aelodau o'r elusen (gan gynnwys derbyn sefydliadau i aelodaeth) a hawliau a breintiau aelodau o'r fath, a'r ffioedd mynediad, tanysgrifiadau a ffioedd neu daliadau eraill i'w gwneud gan aelodau;

(b) ymddygiad aelodau o'r elusen mewn perthynas â'i gilydd, ac i weithwyr a gwirfoddolwyr yr elusen;

(c) neilltuo'r cyfan neu unrhyw ran neu rannau o fangre'r elusen ar unrhyw adeg neu adegau penodol neu at unrhyw bwrpas neu ddibenion penodol;

(d) y weithdrefn mewn cyfarfod cyffredinol a chyfarfodydd yr ymddiriedolwyr i'r graddau nad yw'r weithdrefn honno'n cael ei rheoleiddio gan y cyfansoddiad hwn;

(e) cadw a dilysu cofnodion. (Os yw rheoliadau a wneir o dan y cymal hwn yn caniatáu i gofnodion yr elusen gael eu cadw ar ffurf electronig ac yn ei gwneud yn ofynnol i ymddiriedolwr lofnodi'r cofnod, rhaid i'r rheoliadau nodi dull o gofnodi'r llofnod sy'n ei galluogi i gael ei ddilysu'n gywir.)

(f) yn gyffredinol, yr holl faterion sy'n gyffredin yn destun rheolau cymdeithas anghorfforedig.

(3) Mae gan yr elusen mewn cyfarfod cyffredinol y pŵer i newid, ychwanegu at neu ddiddymu'r rheolau neu'r is-ddeddfau.

(4) Rhaid i'r ymddiriedolwyr fabwysiadu unrhyw fodd y credant sy'n ddigonol i ddod â'r rheolau a'r is-ddeddfau i sylw aelodau'r elusen.

(5) Bydd y rheolau neu'r is-ddeddfau yn rhwymol ar bob aelod o'r elusen. Ni fydd unrhyw reol nac is-ddeddf yn anghyson â'r cyfansoddiad hwn, nac yn effeithio nac yn diddymu unrhyw beth sydd wedi'i gynnwys yn y cyfansoddiad hwn.

33. Anghydfodau

Os bydd anghydfod yn codi rhwng aelodau'r elusen ynghylch dilysrwydd neu briodoldeb unrhyw beth a wneir gan yr aelodau o dan y cyfansoddiad hwn, ac na ellir datrys yr anghydfod trwy gytundeb, rhaid i'r partiön yn yr anghydfod geisio'n ddidwyll i setlo'r anghydfod trwy gyfryngu. cyn troi at ymglyfreitha.

34. Dehongli

Yn y cyfansoddiad hwn ystyr 'person cysylltiedig' yw:

(1) plentyn, rhiant, wyres, nain neu daid, brawd neu chwaer i'r ymddiriedolwr;

(2) priod neu bartner sifil yr ymddiriedolwr neu unrhyw berson sy'n dod o fewn is-gymal (1) uchod;

(3) person sy'n cynnal busnes mewn partneriaeth â'r ymddiriedolwr neu gydag unrhyw berson sy'n dod o fewn is-gymal (1) neu (2) uchod;

(4) sefydliad sy'n cael ei reoli -

(a) gan yr ymddiriedolwr neu unrhyw berson cysylltiedig sy'n dod o fewn is-gymal (1), (2), neu (3) uchod; neu

(b) gan ddau berson neu fwy sy'n dod o fewn is-gymal (4) (a), o'u cymryd gyda'i gilydd

(5) corff corfforaethol lle -

(a) bod gan yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw berson cysylltiedig sy'n dod o fewn is-gymalau (1) i (3) fuddiant sylweddol; neu

(b) dau berson neu fwy sy'n dod o fewn is-gymal (5) (a) sydd, o'u cymryd gyda'i gilydd, â budd sylweddol.

(6) Mae adrannau 350 - 352 o Ddeddf Elusennau 2011 yn gymwys at ddibenion dehongli'r termau a ddefnyddir yn y cymal hwn.

